

*Совість
української
державності*

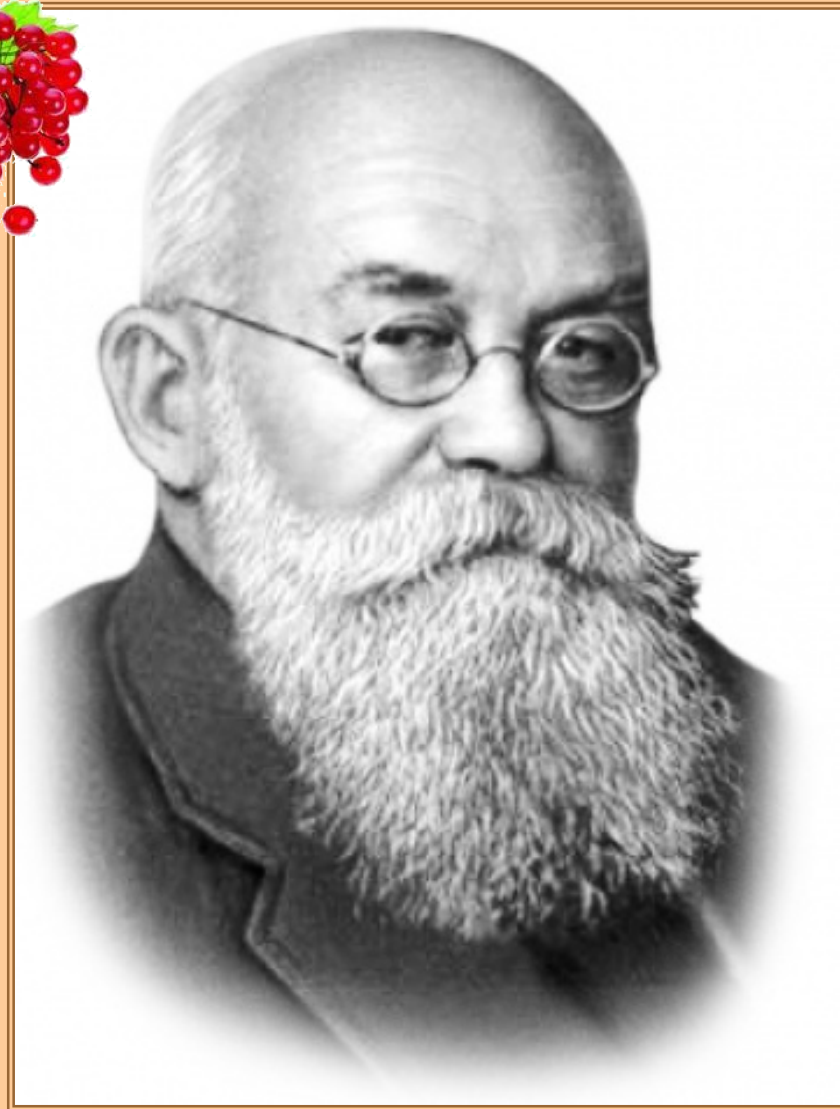
Київ – 2016

*Пропонуємо вам ознайомитись з віртуальною виставкою
«Совість української державності»,
яка присвячена життєвому та творчому шляху українського
історика, громадського та політичного діяча*

Ми́хайла Сергі́йовича Грушевського.

*Виставка підготовлена за проектом “Україна.
Становлення державності. Ч. II (1922-2016 рр.)” та з нагоди
відзначання в Україні 150-річчя від дня народження
Грушевського М.С.*

*Сподіваємось, що пропоновані матеріали будуть
цікавими та корисними для різних категорій користувачів.
Книги подані за розділами в алфавітному порядку.*

Грушевський Михайло Сергійович (1866-1934)

«Власна держава – велика сила для всього доброго, треба тільки постаратися, щоб у ній був добрий лад...».

Грушевський М.

«... У час створення та утвердження незалежної демократичної України ім'я Михайла Грушевського було й залишається святим для українців».

Шевчук В.

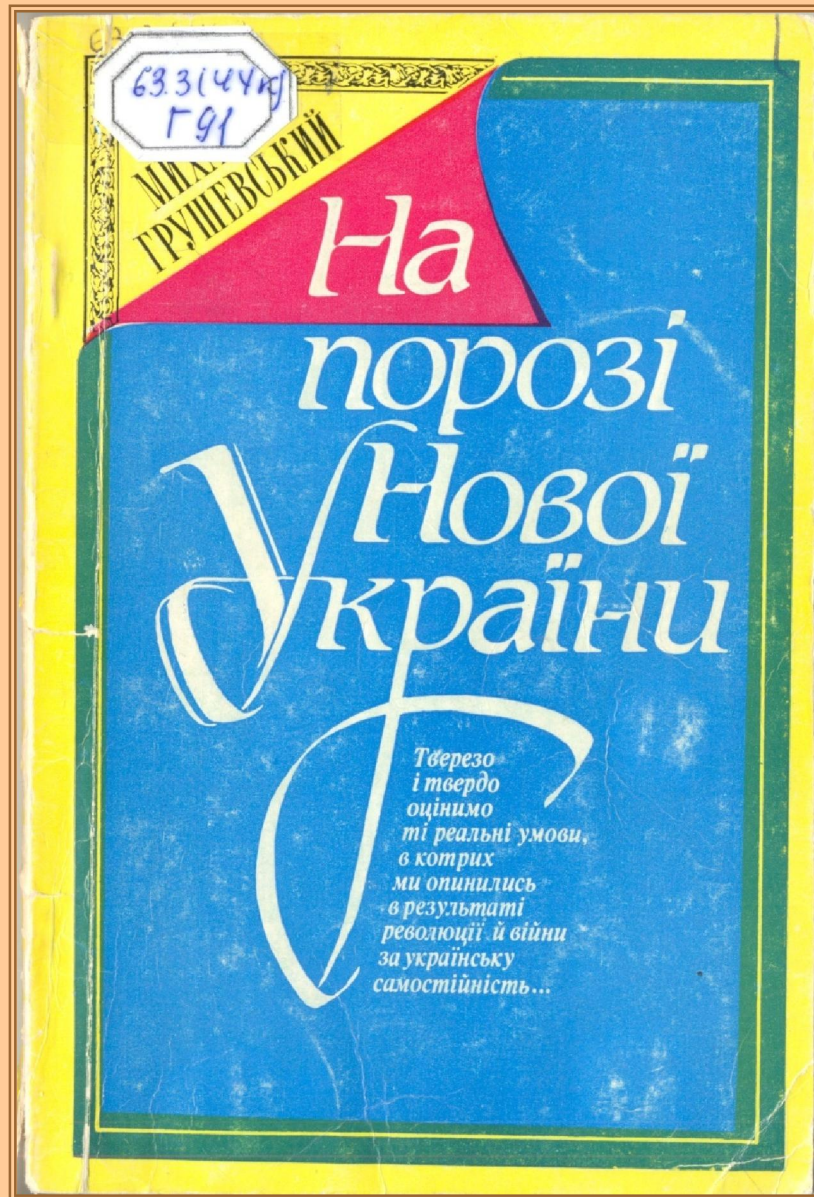
*Творча
спадщина*

Грушевський, М. С. Історія України, приладжена до програми вищих початкових шкіл і нижчих класів шкіл середніх / упоряд. А. Прубайчук – Київ : Варта, 1993. – 256 с.

В основу викладеного матеріалу покладено дослідження минулого суспільно-політичного ладу, культури, етнографії, правових принципів – всього того, що створює долю народу.

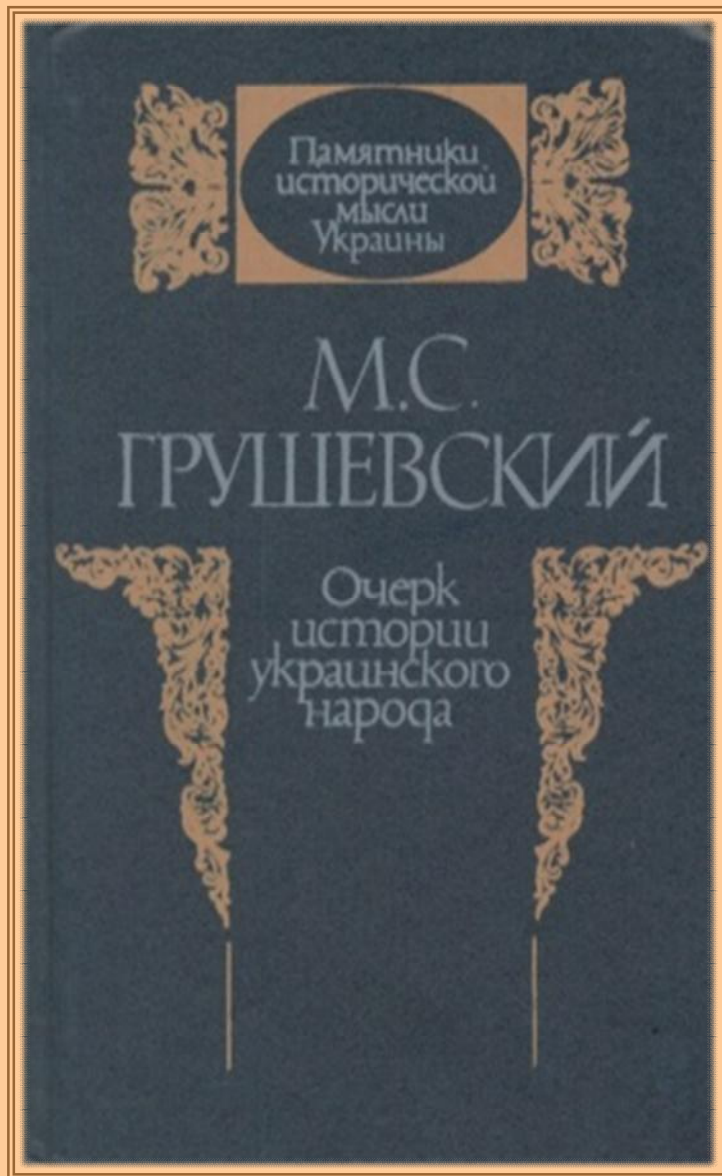
Видання розраховане на широке коло читачів.

Грушевський, М. На порозі Нової України: гадки і мрії / М. Грушевський. – Київ : Наук. Думка, 1991. – 128 с.

Пропоноване видання - збірник статей та промов українського вченого і державного діяча М. Грушевського, написаних і виголошених протягом 1917-1918 рр. Автор розкриває історичну неминучість перемоги українського народу в боротьбі за державність, та незалежність, окреслює напрямки розвитку всіх сфер життя Нової України, розповідає про демократичні здобутки Української Народної Республіки. Книга відтворюється репринтно з видання 1918 р.

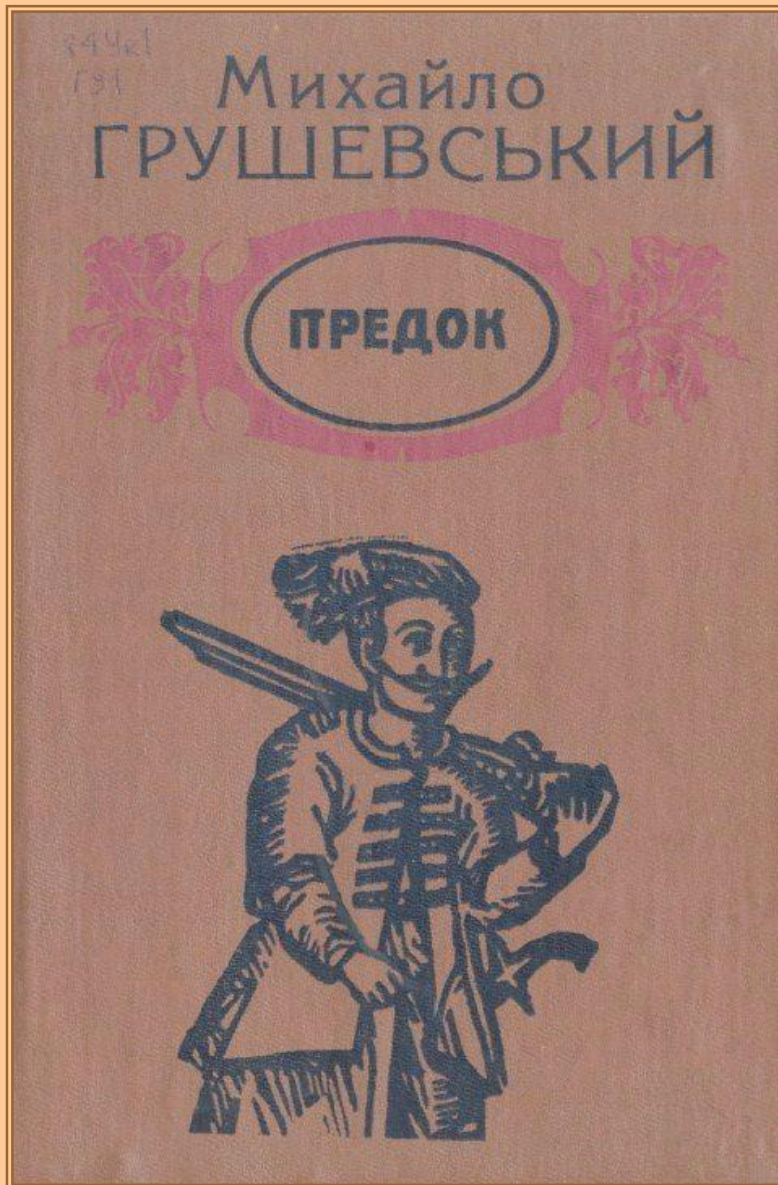
Книга розрахована на широке коло читачів.

*Грушевський, М. С. Очерк
истории украинского народа / М. С.
Грушевский. – Киев : Лыбидь, 1990. –
С. 400. – (Памятники исторической
мысли Украины).*

*У книзі відомого українського
історика М. С. Грушевського у формі
нарисів викладається історія
українського народу з часів Київської
держави до початку ХХ століття.
Пропонується оригінальне
трактування найважливіших
історичних подій, характеристики
видатних діячів національної історії.*

*Видання адресоване
студентам, викладачам, науковим
працівникам та всім тим, хто
цікавиться вітчизняною історією.*

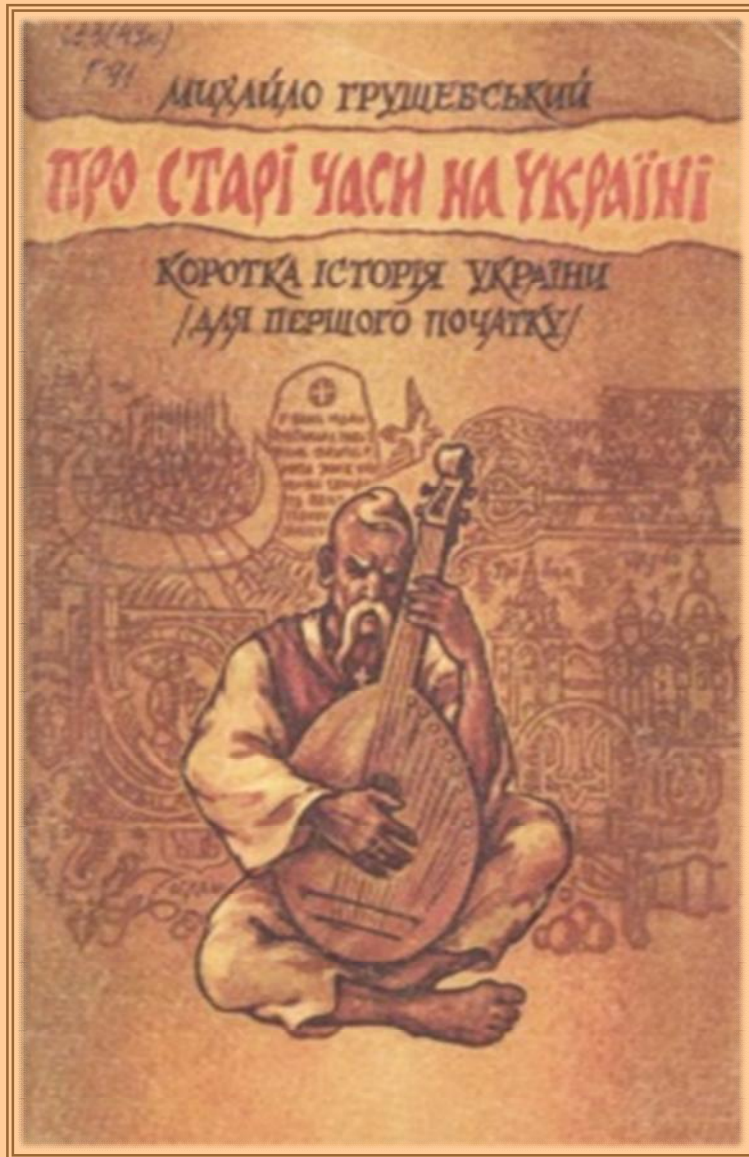
*Грушевський, М. Предок: із
белетристичної спадщини / М.
Грушевський ; упоряд., післяслово та
приміт. С. І. Білокозня ; упоряд. фото іл. А.
П. Демиденка ; худож. І. М. Гаврилюк. –
Київ : Веселка, 1990. – 247 с. : іл.*

*В книзі «Предок» надруковані всі
белетристичні твори Михайла
Грушевського, окрім двох невеличких
історичних драм «Хмельницький в
Переяславі» і «Ярослав Осьмомисл» та
деяких оповідань. Літературознавцем
Богданом Романенчуком було відзначено,
що Михайло Грушевський якщо і був в
літературі гостем, то тільки аж ніяк не
випадковим, а рідкісним. Деякі частини
тексту книги адаптовані до сучасних
літературних форм.*

*Видання адресоване широкому колу
читачів.*

«Якщо материк Грушевського-історика ми почали вже потроху освоювати, то глибину творів Грушевського-белетриста нам ще треба належно відкрити і належно поцінувати».

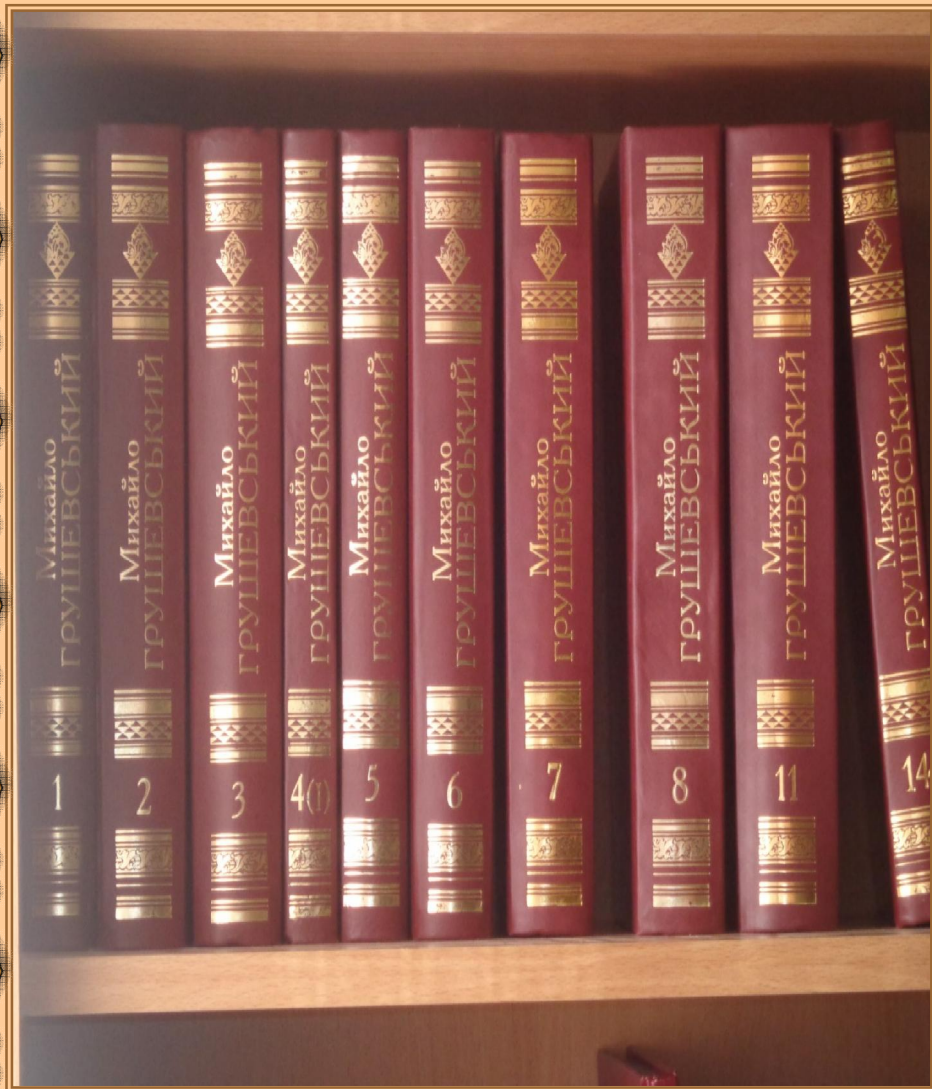
Білоконь С.

Грушевський, М. Про старі часи на Україні : коротка історія України (для першого початку) / М. Грушевський. – Київ : Обереги, 1991. – 104 с.

Як вважає автор: «...Ся ж книжечка має служити для першого познайомлення з українською історією, в школі чи поза школою». Вперше ця книга була видана 1907 року.

Книга адресована широкому колу користувачів.

Грушевський, М. С. Твори : у 50 т. / редкол.: П.

Сохань, Я. Дашкевич, І. Гирич [та ін.] ; гол. ред. П. Сохань. - Львів: Світ. - 2002 - .

Тт. 1 : Серія «Суспільно-політичні твори, 1894-1907». - 2002. - 592 с.

Тт. 2 : Серія «Суспільно-політичні твори, 1907-1914». - 2005. - 704 с.

Тт. 3 : Серія «Суспільно політичні твори, 1907-березень 1917». - 2005. - 792 с.

Тт. 4, кн. 1 : Серія «Суспільно-політичні твори (доба Української Центральної Ради березень 1917-квітень 1918)». - 2007. - 432 с.

Тт. 5 : Серія «Історичні студії та розвідки, 1888-1896». - 2003. - 592 с.

Тт. 6 : Серія «Історичні студії та розвідки, 1895-1900». - 2004. - 696 с.

Тт. 7 : Серія «Історичні студії та розвідки, 1900-1906». - 2005. - 792 с.

Тт. 8 : Серія «Історичні студії та розвідки, 1906-1916». - 2007. - 776 с.

Тт. 11 : Серія «Літературно-критичні та художні твори»: літературно-критичні праці (1883-1931), «По світу». - 2008. - 784 с.

Тт. 14 : Серія «Рецензії та огляди, 1888-1897». - 2008. - 432 с.

Багатотомник найповнішого зібрання «Творів» Михайла Грушевського – подія небуденна, більш того знакова для незалежної української держави, яку він створював, будував, як провідний діяч національного і культурного відродження України.

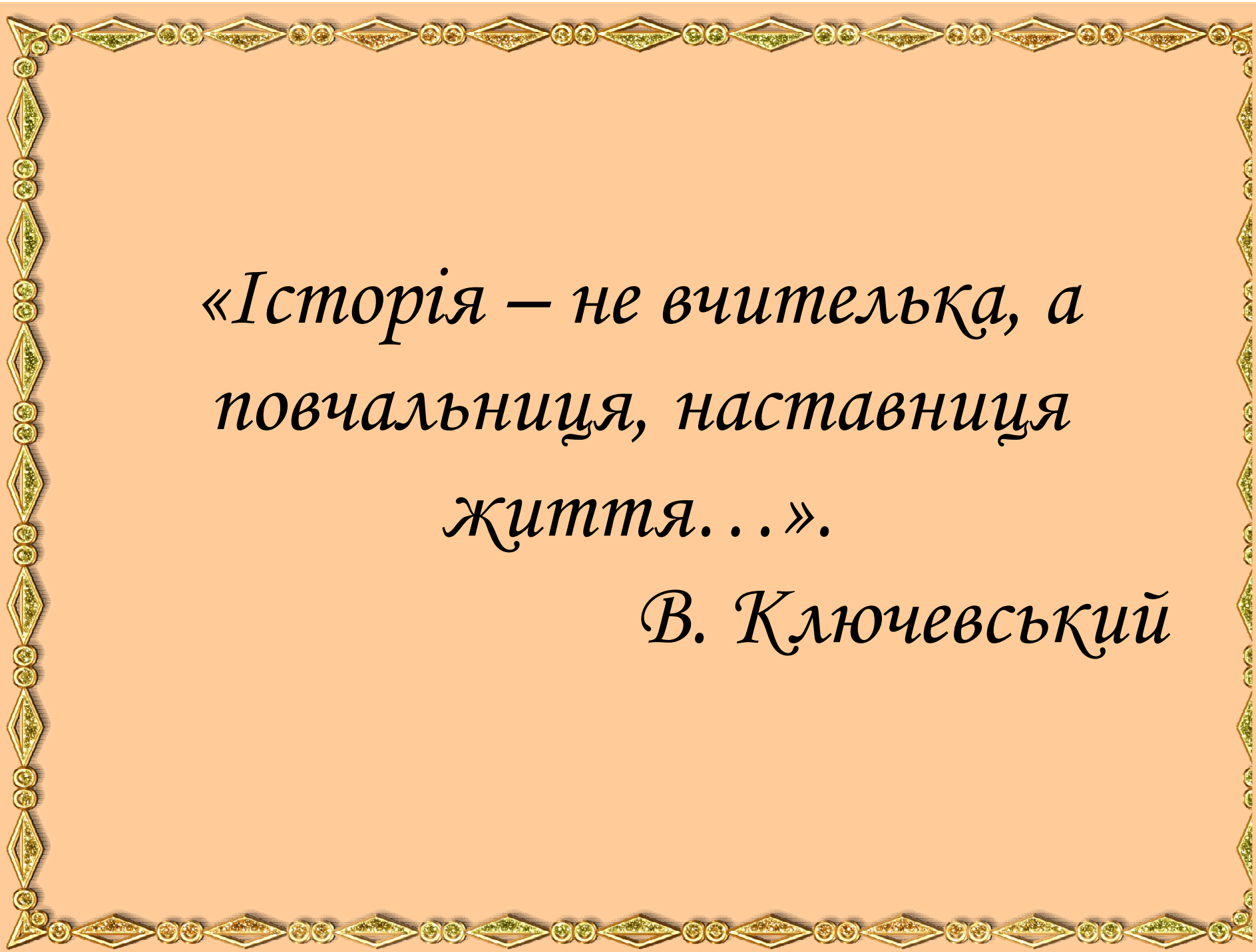
Видання розраховане для науковців та всіх, хто цікавиться історією України.

Грушевський, М. Про старі часи на Україні : коротка історія України (для першого початку) / М. Грушевський. – Київ : Обереги, 1991. – 104 с.

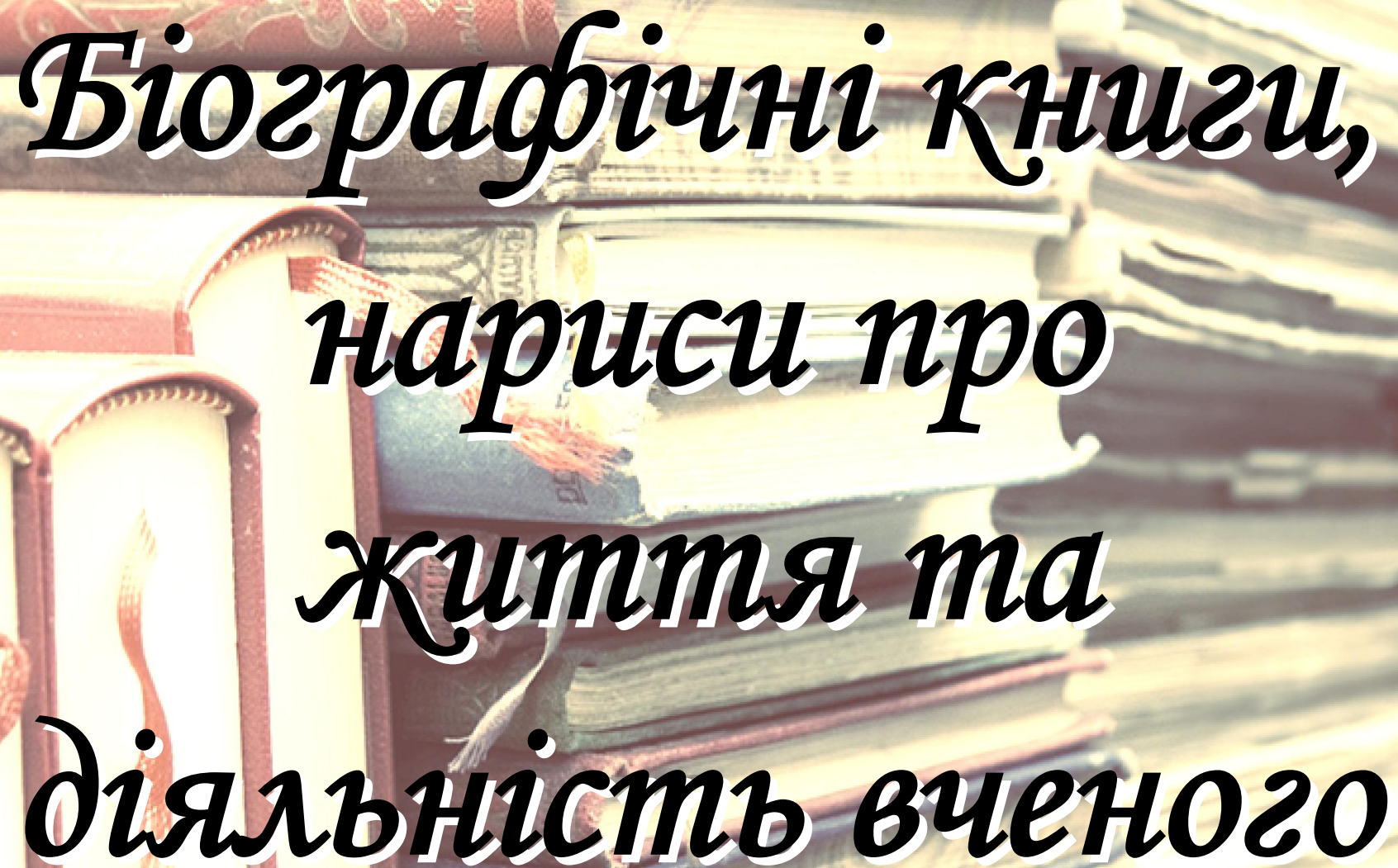
Ця унікальна книга, створена патріархом української історії, видатним ученим і політичним діячем Михайлом Грушевським, - містить невмирущі сторінки нашої минувщини. Видання ілюстровано знаним в Україні та за її межами художником, заслуженим діячем мистецтв України Олексієм Шпанко.

Видання призначене для школярів середнього та старшого шкільного віку.

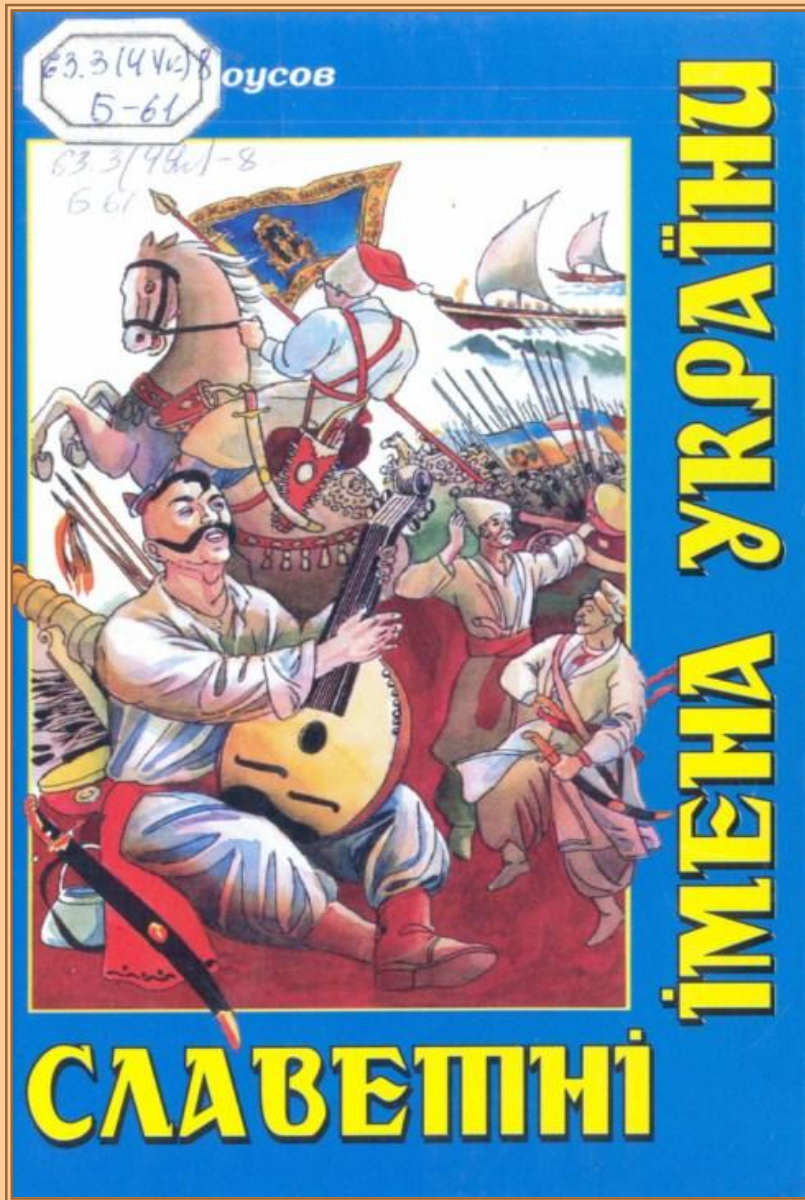

*«Історія – не вчителька, а
повчальниця, наставниця
життя...».*

В. Ключевський

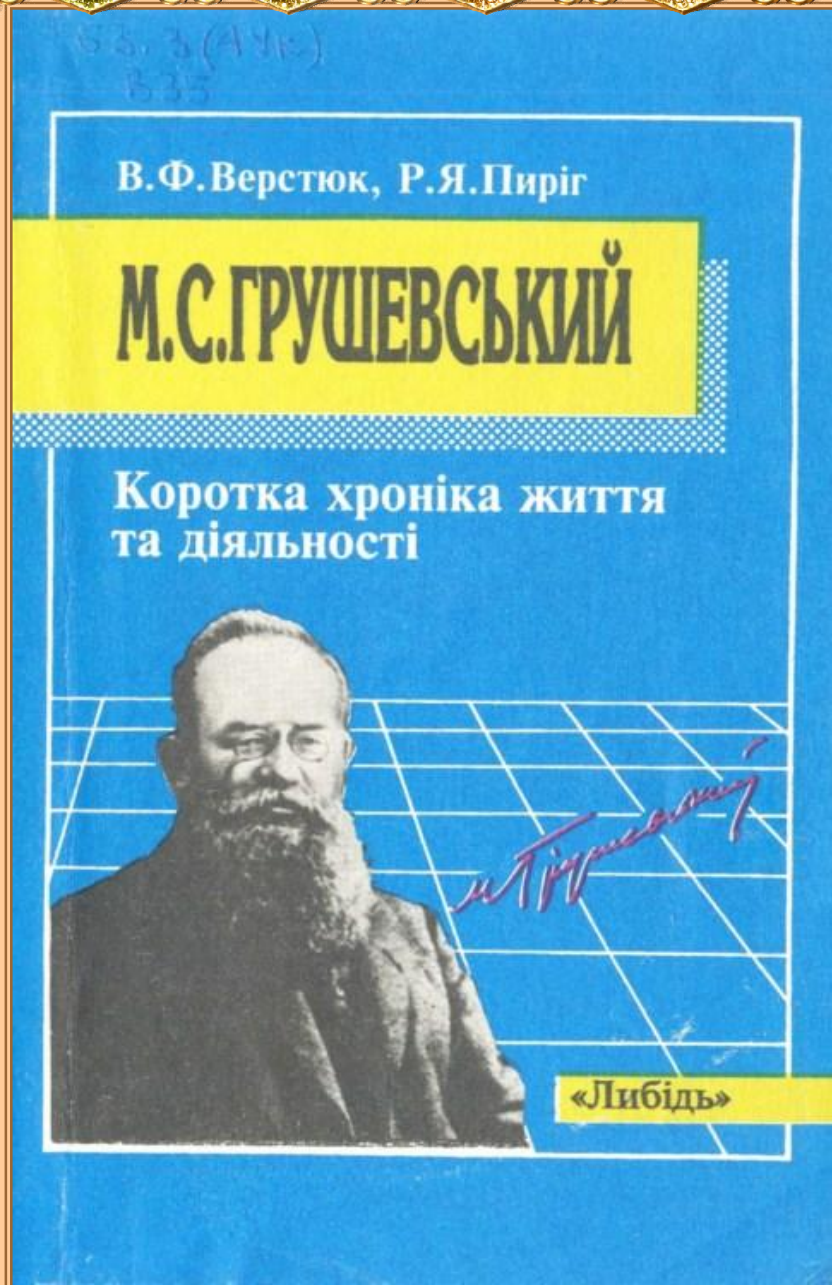
***Біографічні книги,
нариси про
життя та
діяльність вченого***

*Білоусов, Є. В. Зустріч з
Михайлом Грушевським //
Славетні імена України :
оповідання для дітей серед. шк.
віку / Є. В. Білоусов. – Київ :
Просвіта, 2003. – С. 193-199.*

*В пропонованому нарисі
автор розповідає про дитячі,
юнацькі, студентські роки та
інші цікаві факти життя
організатора української науки,
засновника Української Народної
Республіки Михайла
Грушевського.*

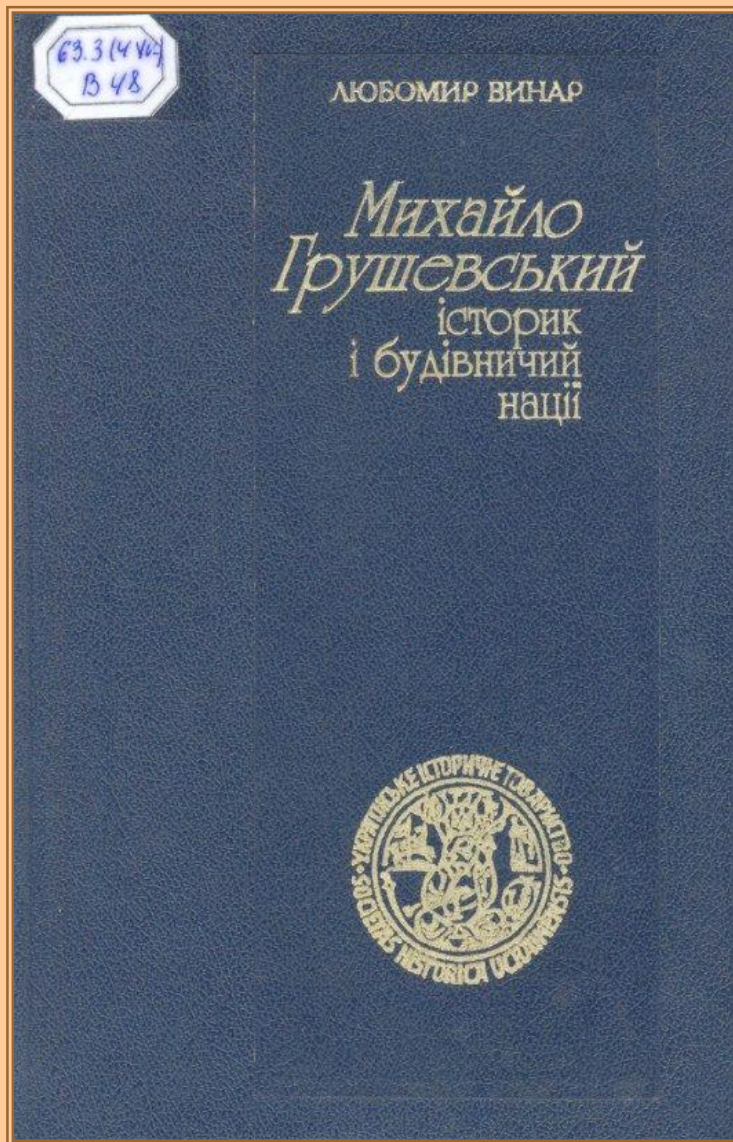
*Нарис адресований дітям
середнього шкільного віку.*

*Верстюк, В. Ф. М. С. Грушевський :
коротка хроніка життя та діяльності /
В. Ф. Верстюк, Р. Я. Піріг. – Київ :
Либідь, 1996. – 144 с. – укр. і рос. мовами.*

*У пропонованій книзі
розповідається про життєвий шлях однієї
з найвизначніших постатей новітньої
вітчизняної історії М. Грушевського;
відтворено найрізноманітніші факти його
наукової, громадської та державно-
політичної діяльності, пов'язані
насамперед з українським національно -
визвольним рухом, діяльністю
Центральної Ради.*

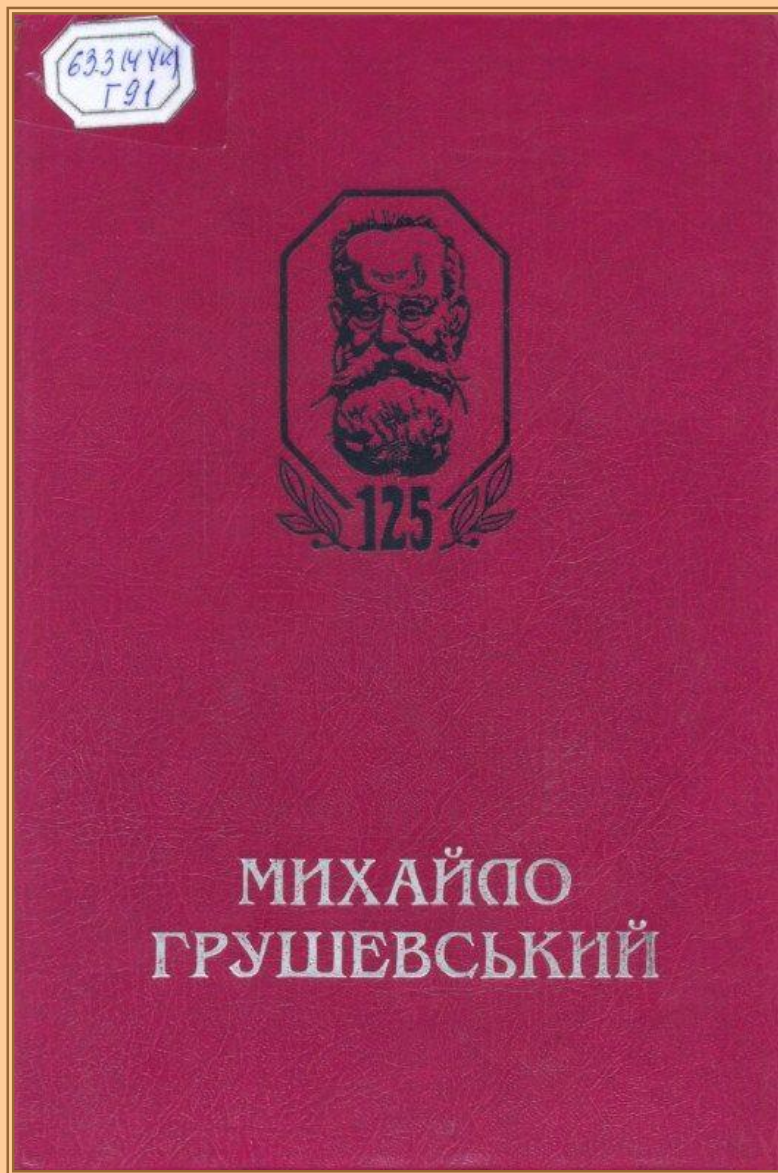
*Видання призначене для всіх
тих, хто цікавиться постаттю М.
Грушевського, історією національно-
визвольного руху, розвитком вітчизняної
історичної науки.*

Винар, Л. Михайло Грушевський : історик і будівничий нації : (статті і матеріали) / Л. Винар. – Київ : Вид-во ім. О. Теліги ; фундація ім. О. Ольжича, 1995. – 304 с.

В пропонованій книзі надрукована лише третина грушевськознавчої спадщини Л. Винара. До рук читачів потрапляє збірка вибраних статей та матеріалів, які віддзеркалюють різноманітну тематику грушевськознавчих праць дослідника.

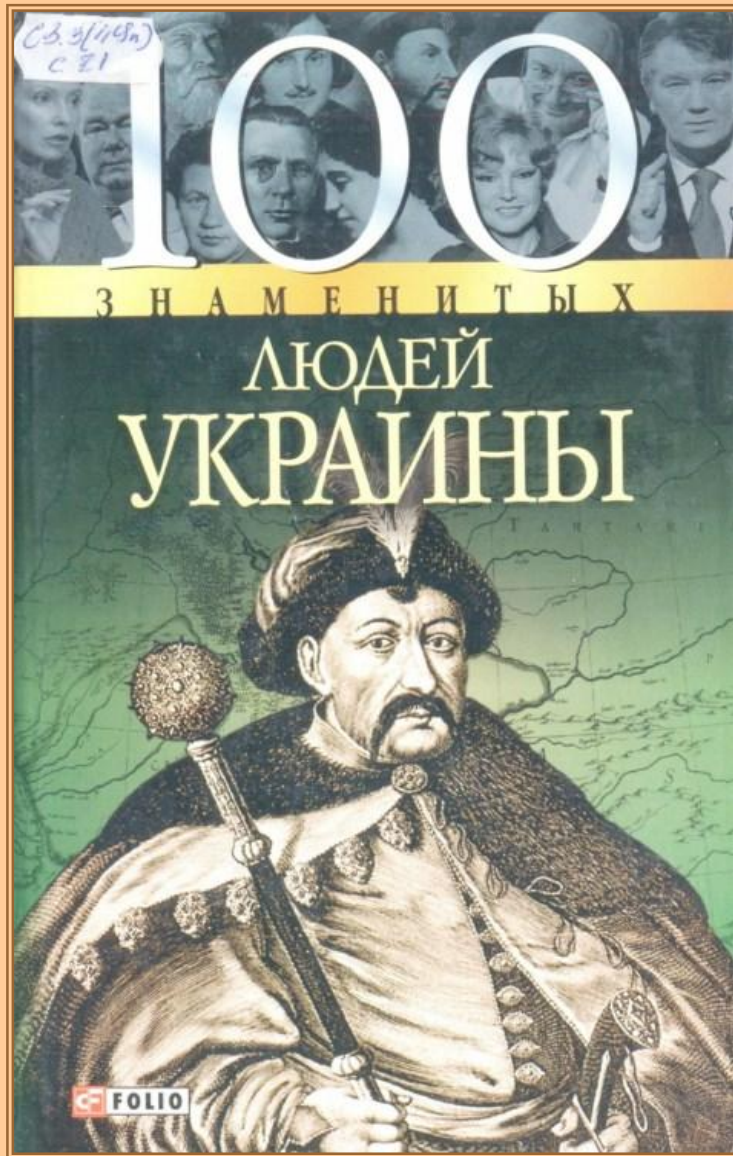
Видання має бути корисним не лише вузькому колу фахівців, але й широкому загалові для кращого розуміння переломної доби в нашій історії та ключової постаті цієї доби.

Михайло Грушевський: збірник наукових праць і матеріалів Міжнародної ювілейної конференції, присвяченої 125-й річниці від дня народження Михайла Грушевського / ред. колегія: Л. Винар, М. Ільницький [та ін.]. – Львів : Наукове товариство ім. П. Шевченка, 1994. – 489 с.

В пропонованій книзі можна ознайомитись з життєвим та творчим шляхом ученого, державного діяча, політика Михайла Грушевського; з його концепцією національної науки і культури та іншою проблематикою, яка викрита в його наукових дослідженнях.

Видання адресоване науковцям.

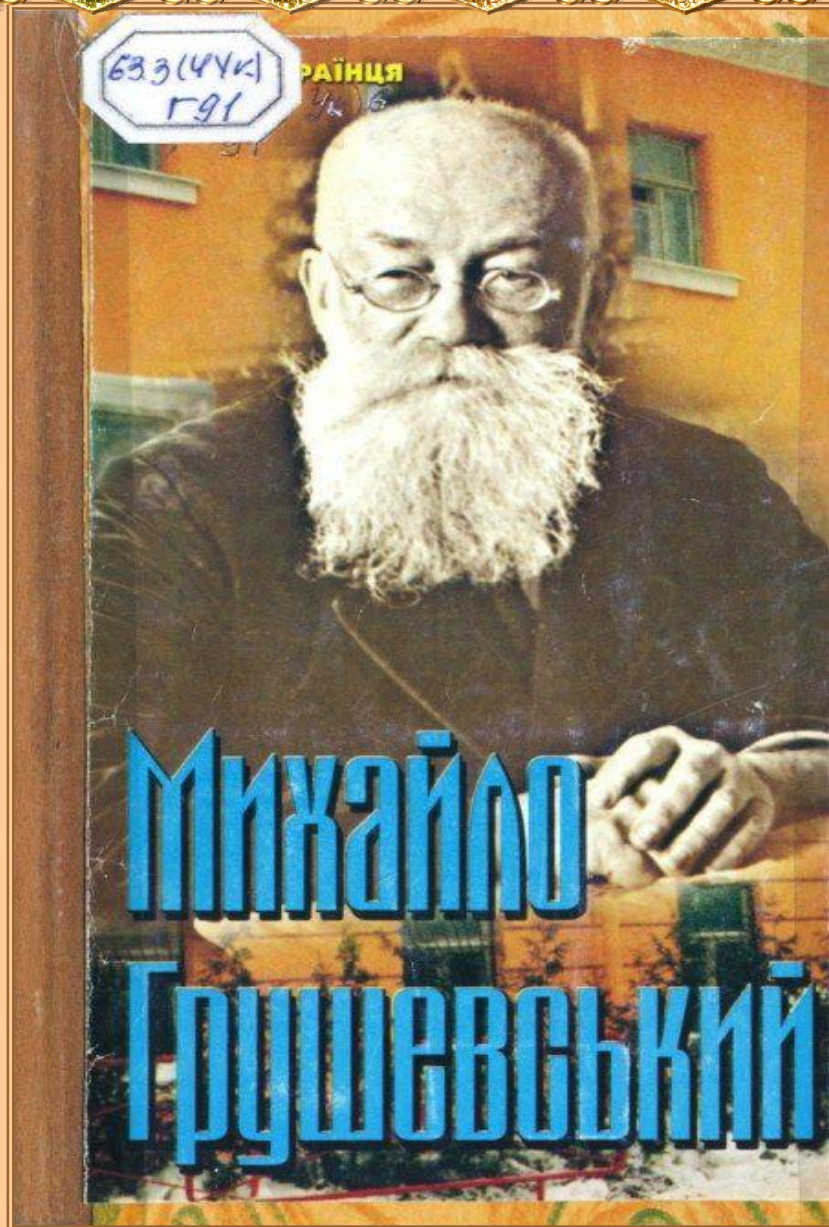

Грушевский Михаил Сергеевич // 100 знаменитых людей Украины / Скляренко В. М., Харченко Т. М. [та ін.]. – Харьков : Фолио, 2005. – С. 105-111.

Незважаючи на радянські міфи та замовчування правди, український народ через десятиліття проніс добру пам'ять про свого великого вченого і патріота – Михайла Сергійовича Грушевського.

У пропонованій статті можна познайомитись з короткими відомостями про життєвий та творчий шлях історика, публіциста, письменника, державного діяча Михайла Грушевського.

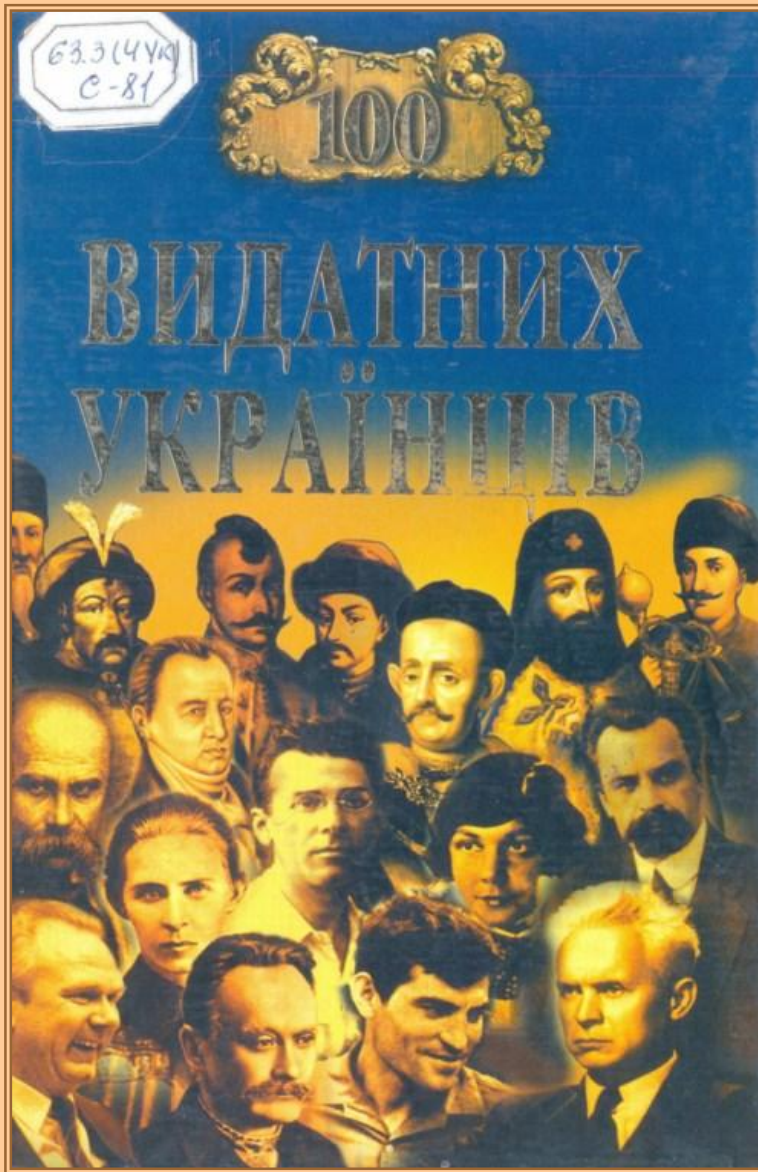
Нарис призначений широкому колу користувачів.

*Михайло Грушевський /
упоряд. С. Панькова, В. Левченко
[та ін.]. – Київ : Бібліотечка
українця; Київська правда, 1998. –
155 с.*

*Пропоноване видання
впорядковане на основі оригінальних
видань та фотодокументів з
колекції історико-меморіального
музею Михайла Грушевського в
Києві. Книга видана до річниці
незалежності України та
відкриття пам'ятника Михайлу
Грушевському в м. Києві, 1 грудня
1998 р.*

*Видання адресоване широкому
колу читачів.*

Михайло Грушевський, (1866-1934) // Сто видатних українців / Піголенко Т. М. – Київ : Арій, 2006. – С. 294–299.

В пропонованій статті автор розповідає про цікаві факти життєвого шляху; наукову, політичну та громадську діяльність українського патріота Михайла Грушевського.

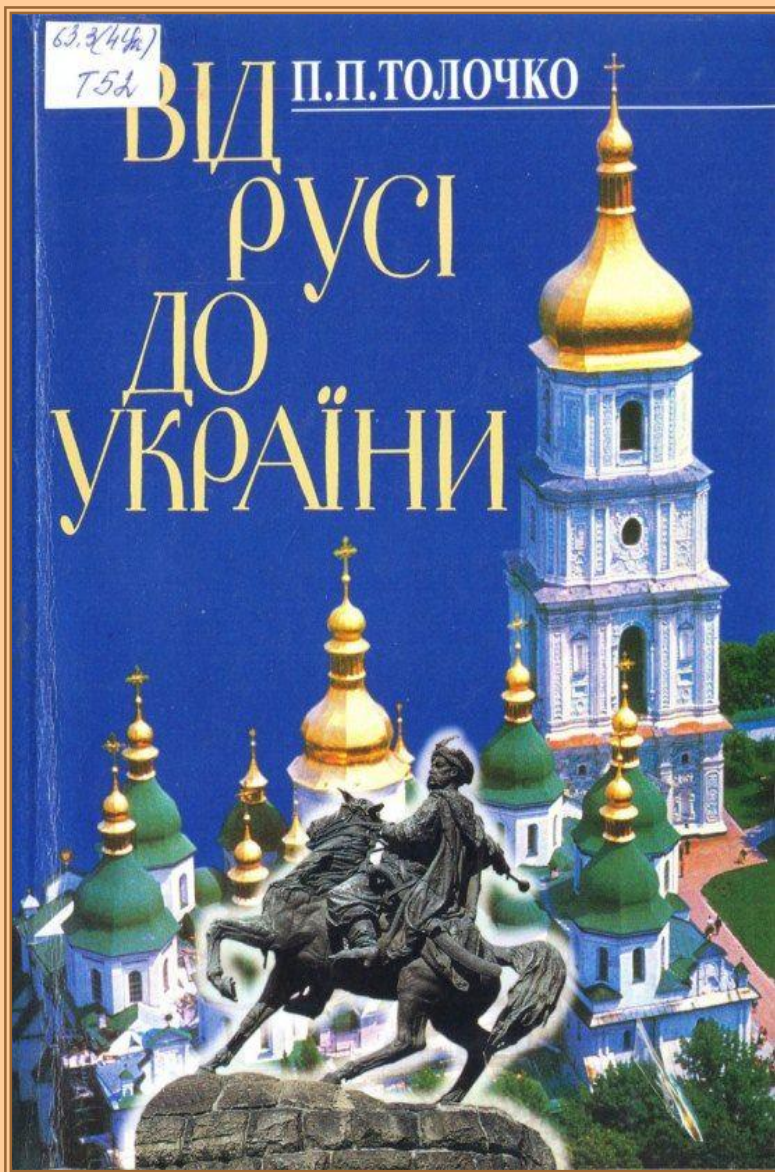
Нарис розрахований на широке коло читачів.

Пристайко, В. Михайло Грушевський і ГПУ-НКВД трагічне десятиліття, 1924-1934 / В. Пристайко, Ю. Шаповал. – Київ : Україна, 1996. – 336 с.

На підставі унікальних, недоступних раніше документів і матеріалів простежуються останні трагічні десять років життя і діяльності видатного українського політика і вченого Михайла Грушевського. Це роки, коли після повернення з еміграції на Батьківщину навесні 1924 р. і до самої смерті в листопаді 1934-го він перебував під постійним наглядом ГПУ-НКВД. Чому так сталося? Як впливало на долю М. Грушевського таке, що він опинився в колі пильної уваги чекістів? На ці та багато інших запитань дають відповідь автори цієї книги..

Видання розраховане на всіх тих, хто цікавиться історією України.

*Толочко, П. П. М. С. Грушевський
– перший історик України // Від Русі до
України : вибрані науково-популярні,
критичні та публіцистичні праці / П. П.
Толочко. – Київ : Абрис, 1997. – С. 25-
56.*

*Пропонований нарис розповідає
про важливі віхи життя, наукову,
публіцистичну, культурологічну
спадщину видатного українського
вченого, громадського діяча Михайла
Грушевського.*

*Дослідження адресоване широкому
колу користувачів.*

63.3(4ук)
Т 77

**МИХАЙЛО
ГРУШЕВСЬКИЙ,
ЙОГО СПОДВИЖНИКИ
Й ОПОНЕНТИ**

*

АНАТОЛІЙ
ТРУБАЙЧУК

ГЕННАДІЙ
СТРЕЛЬСЬКИЙ

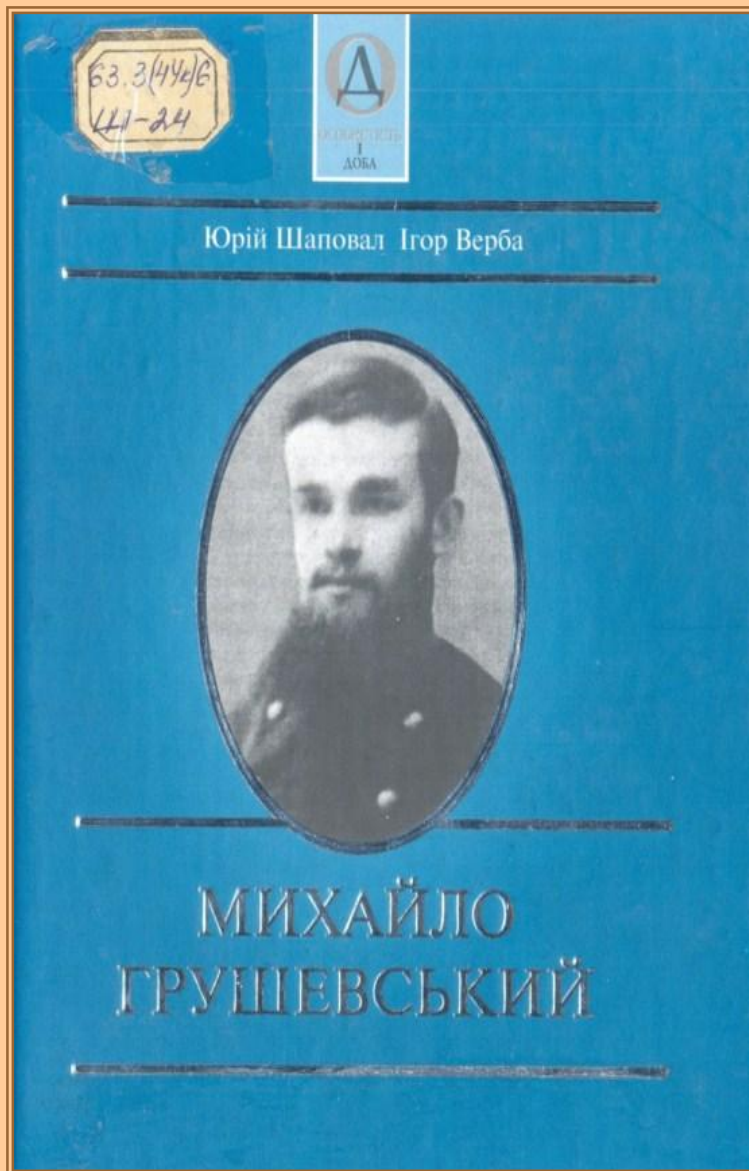

Трубайчук, А. Михайло

Грушевський, його сподвижники й опоненти / А. Трубайчук, Г. Стрельський. – Київ : Благодійна видавнича фундація «Делека», 1996. - 187 с.

В пропонованій книзі можна ознайомитись з біографічним нарисом про Михайла Грушевського, а також зі стислим довідковим матеріалом про його сподвижників та опонентів, учнів і послідовників, чий життєвий шлях тією чи іншою мірою перетинався з науковою, громадською, політичною діяльністю М. Грушевського.

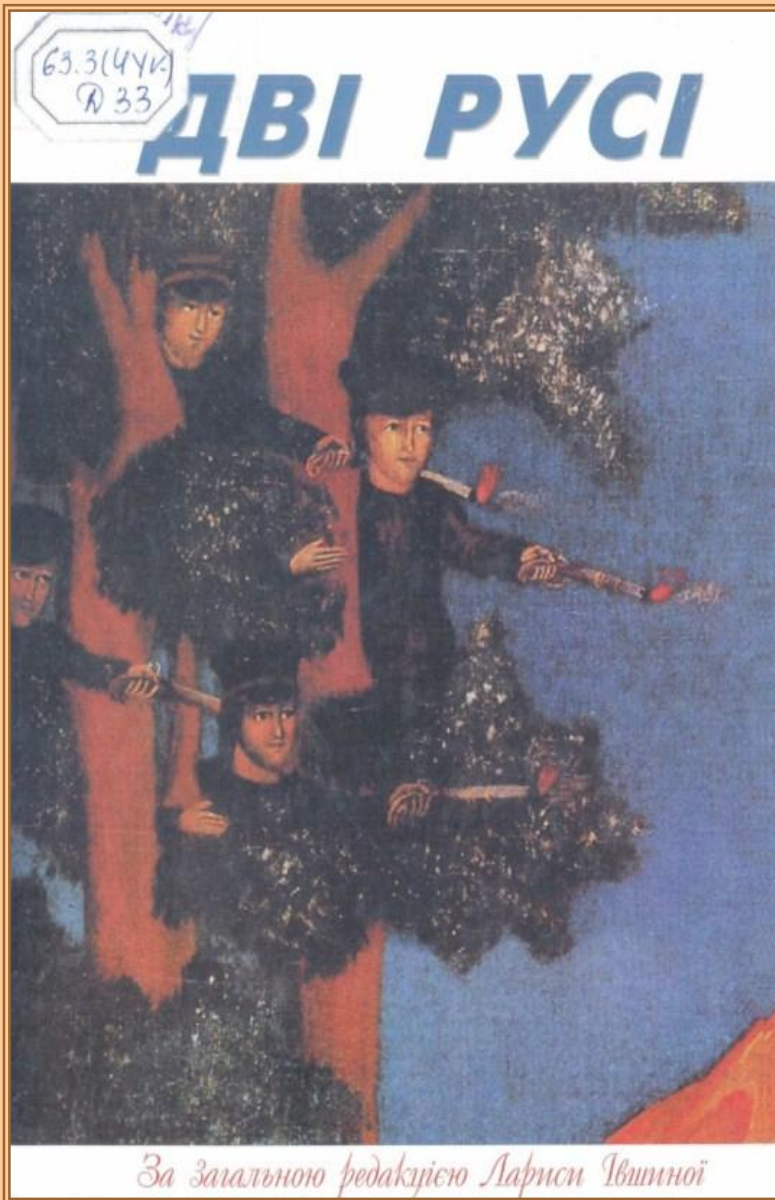
Видання адресоване викладачам історії, студентам, учням, та широкому читацькому загалу.

Шаповал, Ю. Михайло Грушевський / Ю. Шаповал, І. Верба. – Київ : Альтернативи, 2005. – 352 с.

Ця книга – перша в Україні спроба створити узагальнюючий біографічний нарис визначного вченого Михайла Грушевського. На підставі праць попередників, маловідомих або недоступних раніше документів і матеріалів відтворено його складний життєвий шлях, наукову і науково-організаційну діяльність. Життєпис Грушевського подано в контексті суспільно-політичних подій, сучасником яких він був.

Видання призначене широкому колу читачів, усім тим, хто цікавиться історією України.

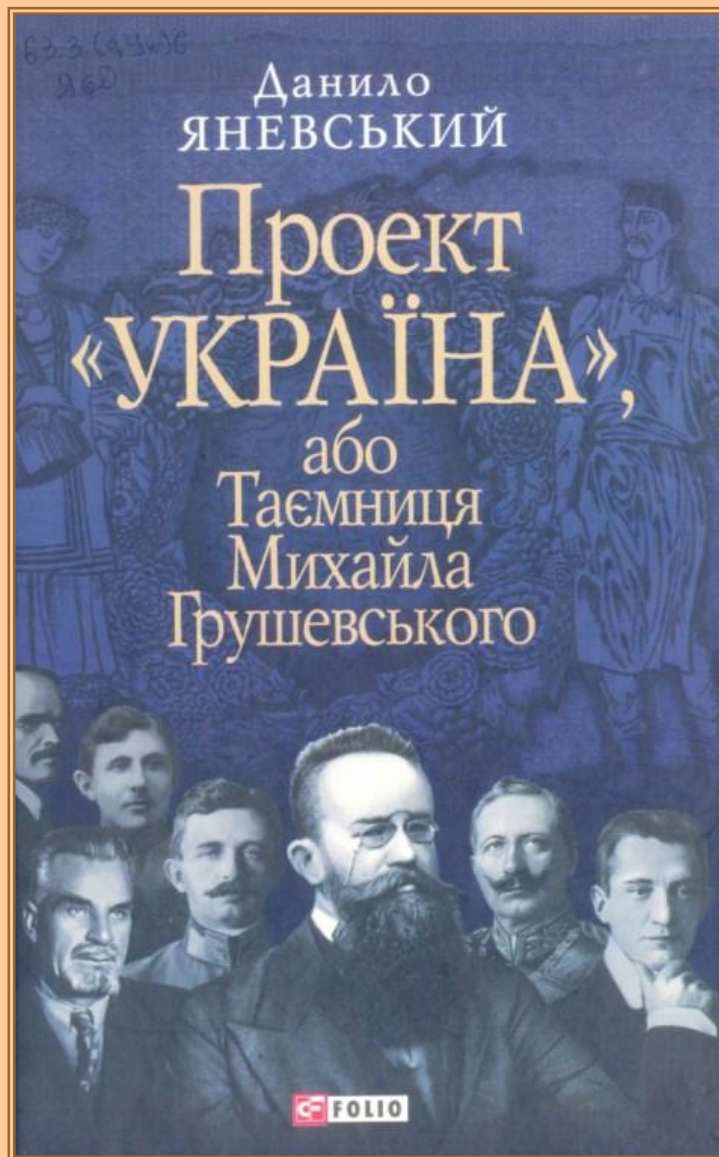

Шаповал, Ю. Життя і смерть у «скляному будинку». Михайло Грушевський у Росії, 1931-1934 роки у біографії вченого // Дві Русі. Україна Incognita / Ю. Шаповал ; за заг. ред. Л. Івшиної. – Київ : Українська прес-група, 2005. – С. 259–270.

Це видання - збірник історичних есе, науково-популярних нарисів, об'єднаний однією темою : українсько-російські відносини (політичні, військові, культурні з часів Київської Русі до наших днів). Автори матеріалів, які вже друкували свої нариси в газеті «День» прагнули простежити, якими історичними шляхами йшли в майбутнє Русь Київська і Русь Московська.

В пропонованому нарисі автор висвітлює маловідомі подробиці життя видатного вченого Михайла Грушевського в 1931-1934 рр. на базі ретельно досліджених документальних матеріалів.

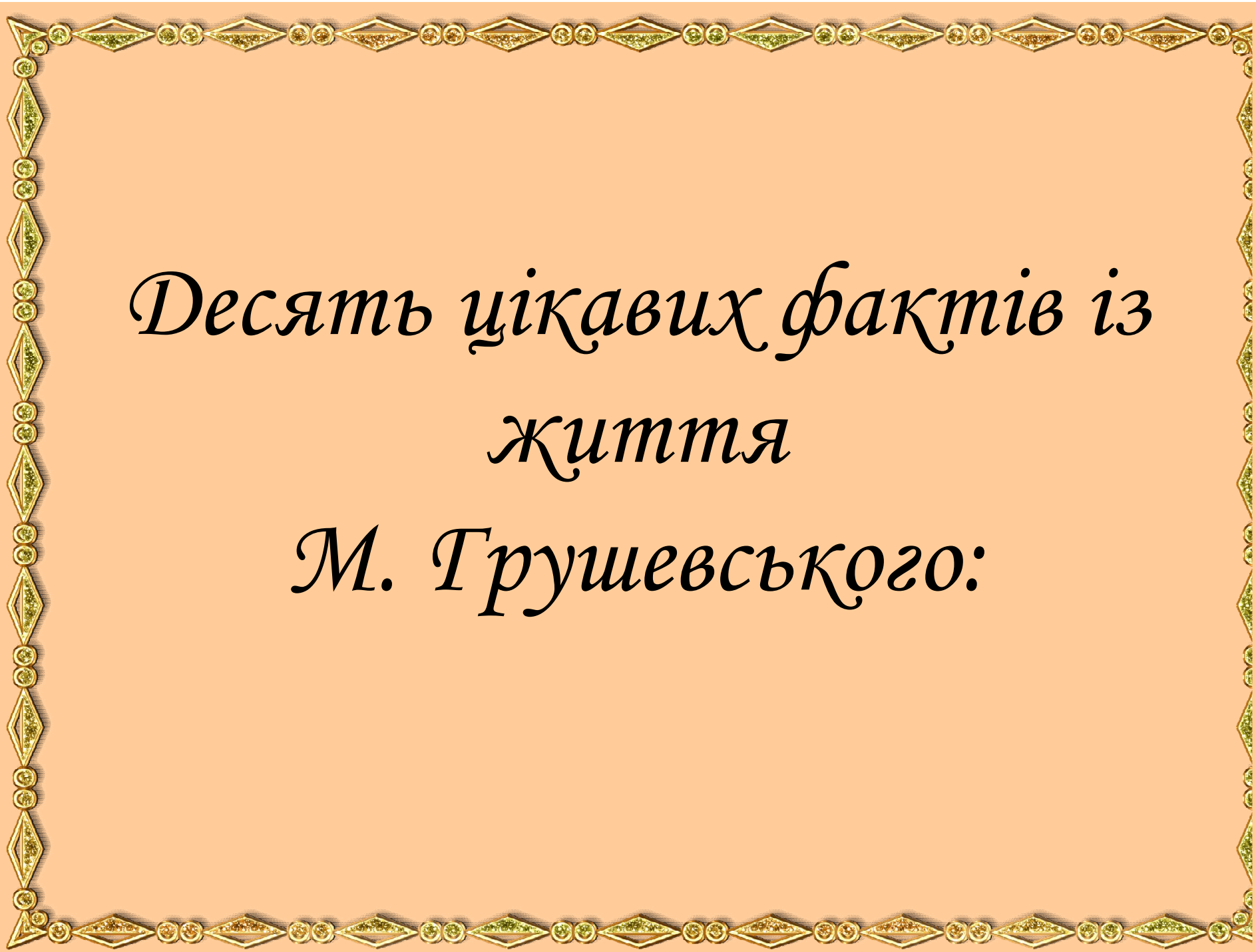
Стаття розрахована на широке коло користувачів.

*Яневський, Д. Проект «Україна»,
або Таємниця Михайла Грушевського /
Д. Яневський. – худож.-оформ. Є. В.
Вдовиченко. – Харків : Фоліо, 2010. –
315 с.*

*На сторінках цієї книги
альтернативне бачення суті
«Української революції» під проводом
Української Центральної Ради. Ви
дізнаєтесь, яку історію написав
видатний національний історик
Михайло Грушевський, що приховують
сучасні міфотвориці про вітчизняну
історію періоду 1917-1918 рр., як було
встановлено Брестський мир, хто
фінансував Центральну Раду і що
сьогодні відомо про вільних мулярів
зразка 1917 року.*

*Книга адресована широкому колу
читачів.*

*Десять цікавих фактів із
життя
М. Грушевського:*

1. Ще за гімназійних років М.С. Грушевський почав займатись літературою: писав вірші, прозу. У 1884 році проби пера надіслав І. Нечуєві-Левицькому і був підтриманий.

2. На третьому курсі університету М. Грушевський розпочав писати велику працю «Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV ст.». Завдання було надзвичайно складне, але впорався з ним молодий дослідник блискуче, за що отримав золоту медаль.

3. У 1897 р. М. Грушевського було обрано головою Наукового товариства ім. П. Шевченка. На почесній посаді працював до 1914 року.

4. У 1905 році М. Грушевський звернувся зі спеціальним листом до міністра внутрішніх справ царської Росії, де вимагав скасування заборони на друкування українських книжок. Спеціальна комісія підготувала відповідні рекомендації на усунення такої заборони.

5. В 1917 році очолив Українську Центральну Раду. Протягом 14 місяців він проводив напружену боротьбу за українську автономію. Саме тоді М. Грушевського назвали «живим символом українського національного відродження».

6. У 1919 році організував у Відні Український соціологічний Інститут.

7. Після повернення М. Грушевського з Європи на Україну під його керівництвом було створено кафедру української історії, яка стала центром наукового життя.

8. У 1929 році М. Грушевський був обраний дійсним членом Академії Наук СРСР.

9. В 1931 році М. Грушевський був заарештований органами державної безпеки за очолювання так званого «Українського національного центру». В Москві був звільнений, проте в Україну його вже не пустили, дозволили жити і працювати в Москві.

10. Перу М. Грушевського належать понад тисячу оригінальних праць. Серед них «Історія України-Руси» в 10-ти томах, 5-ти томна «Історія української літератури», двотомники «Київська Русь» та «Історія Українського козацтва», великі монографічні дослідження «Нарис історії Київської землі» та «Ілюстрована історія України», «Всесвітня історія» в 6-ти томах.

Науковий авторитет М. Грушевського здобув широке європейське визнання. Навіть його опоненти вимушені були визнати за ним почесне звання першого історика України.

*Пам'ять про
М.С. Грушевського*

Музеї:

*У Львові на території садиби, де вчений жив до 1914 р, сьогодні діє
Державний меморіальний музей Михайла Грушевського.*

Працює історико-меморіальний музей Грушевського в Києві

(За адресою: Паньківська 9).

*Саме тут в 1908 році родина Грушевських придбала садибу з триповерховим будинком, який
став центром національно-культурного життя України.*

Пам'ятники і барельєфи:

*У Києві, Львові, Луцьку, Барі, Червонограді, споруджено пам'ятники Михайлові
Грушевському; невеликий постамент – у м. Козятин на Вінничині.*

*В Києві по вулиці Володимирській, 35, де 1927–1930 роках працював Михайло
Грушевський на фасаді будівлі встановлений барельєф.*

*Відкрито меморіальні дошки: у Відні, Празі, Варшаві, Холмі (нині Польща), П'блїсі,
Казані, Москві.*

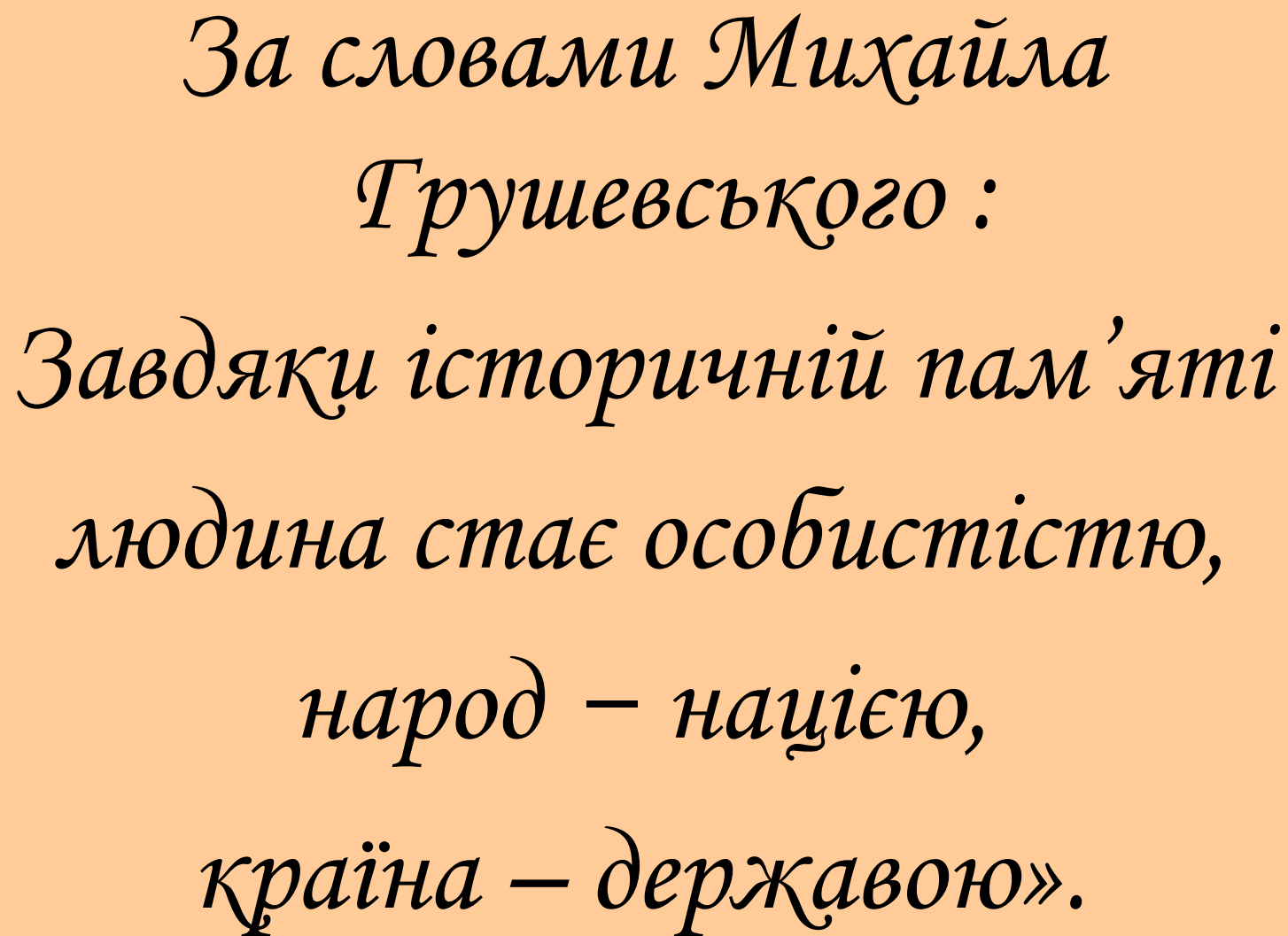
Топоніміка:

*Іменем Грушевського названі числені вулиці, його ім'я носять проспекти та площі в
нашій країні.*

*Проспекти Грушевського є в Кам'янці-Подільському, Луцьку, Коломиї та ін. В Барі,
Костополі та Луцьку площі названі іменем вченого. Вулиці Грушевського є в Києві, Одесі, Львові,
Вінниці, Івано-Франківську, Хмельницькому, Житомирі, Чернівцях та ін.*

Зображення на грошах:

*Портрет Михайла Грушевського зображено на банкнотах України номіналом 50
гривень 1996 і 2004 років випуску і на пам'ятних монетах 1996 і 2006 років.*

*За словами Михайла
Грушевського :
Завдяки історичній пам'яті
людина стає особистістю,
народ – нацією,
країна – державою».*